

Tarján Imre Országos Emlékverseny

A verseny írásbeli fordulójának témája, ismeretanyaga

7-8. évfolyam

- A testek néhány mérhető tulajdonsága és ezeket jellemző mennyiségek. A mennyiségek jele, mértékegysége, a mértékegység jele. Átváltások. Alapmennyiségek közül: hosszúság, idő, tömeg, hőmérséklet. Származtatott mennyiségek közül: terület, térfogat, sűrűség, sebesség. Vonatkoztatási rendszer. Kölcsönhatások (Termikus, mechanikai, gravitációs, mágneses, elektromos). A szilárd, a folyékony, a légnemű anyagok belső szerkezete.
- Az egyenes vonalú egyenletes mozgás. Út-idő, elmozdulás-idő, sebesség-idő grafikon. A változó mozgások Átlagsebesség, pillanatnyi sebesség. Út-idő, elmozdulás-idő, sebesség-idő grafikon. Az egyenletesen változó mozgás Gyorsulás fogalma Sebesség – idő grafikon. Gyorsulás-idő grafikon. A szabadesés.
- A tehetetlenség és a tömeg. Newton I. törvénye Sűrűség, átlagsűrűség. Az erőhatás, erő fogalma. Erők ábrázolása. Az erő mérése. Gravitációs erő, súlyerő, rugalmas erő, súrlódási erő, közegellenállási erő, mágneses erő, elektromos erő.
- Newton III. törvénye Ugyanabban a kölcsönhatásban fellépő erő- ellenerő jellemzése, ábrázolása. Testek egyensúlya. Egymást kiegyenlítő erőhatások. A testet érő erőhatások jellemzése, ábrázolása.
- A nyomás fogalma. A szilárd testek nyomása. A nyomás növelése, csökkentése a gyakorlati életben. A nyomás kiszámítása nyomóerőből és nyomott felülről. A folyadékok nyomása. Pascal törvénye. A gázok nyomása. A légnyomás. Zárt térben lévő gázok nyomása. Nyomáskülönbségen alapuló eszközök. Közlekedőedények, hajszálcsővek. Arkhimédész törvénye. Testek úszása, lebegése, elmerülése.
- Elektromos alapjelenségek. A testek elektromos állapota.
- Az elektromos megosztás.
- Az elektromos áram. Vezetők szigetelők. Földelés. Villámhárító. Az elektromos töltés. Az áramerősség. A feszültség. Áramerősség, feszültség mérése.

9-10. évfolyam

- Tömegpont kinematikája: egyenes vonalú egyenletes, változó, egyenletesen változó mozgások leírása. Függőleges és vízszintes hajítás. Ferde hajítás. Egyenletes körmozgás. Tömegpont dinamikája: Newton törvényei, lendület fogalma, lendület-megmaradás, lendület-tétel.
- Jellegzetes erőhatások: nehézségi-, rugalmas-, kényszererő, súlyerő, súrlódási jelenségek. A lejtőn mozgó tömegpont vizsgálata. Közegellenállási erő.
- Munka-energia: munka fogalma, eredő erő munkája, emelési, nyújtási, súrlódási munka. Mechanikai energiafajták: mozgási, helyzeti, rugalmas. Munkatétel. Mechanikai energia-megmaradás törvénye. Pontrendszer dinamikája és energetikája. Teljesítmény. Tömegvonzás, bolygómozgás. Egyenletesen változó körmozgás kinematikája, dinamikája. Pontszerű és merev test egyensúlya. Forogva haladás kinematikája.

- Folyadékok és gázok mechanikája: hidrosztatikai nyomás, Pascal törvénye, felhajtóerő, felületi feszültség, kontinuitási egyenlet, áramlásokat leíró Bernoulli-egyenlet. Hőtágulás. Gáztörvények. Ideális gáz állapotegyenletei. Ideális gáz kinetikus modellje. A hőtan I. és II. főtétele.

VAGY

Az elektromos állapot, elektromos mező. Coulomb törvénye. Elektromos mező munkája, feszültség. Vezetők az elektrosztatikus térben. Kapacitás, kondenzátorok. Elektromos áram, áramerősség, egyenáram. Elektromos ellenállás, Ohm törvénye. Fogyasztók kapcsolása. Az áram hő-, élettani- és vegyi hatásai.